

שובו אל האוצרות שלכם

במאמר זה נרצה לברר את ייחודו של יעקב ואת הסכנה שטמונה באישיותו של לבן הארמי והלימוד לכך לדורות בכלל ולדורנו בפרט.

תמיהות בפרשת ויצא

בפתיחה של פרשת ויצא אנו מוצאים את יעקב אבינו בלילה האחרון שלו בא"י בדרכו לחרן בברחו מפני עשו ובדרכו להקים את משפחתו. בלילה הזה מסופר לנו על חלומו של יעקב שהוא החלום הראשון בתורה וזהו החלום היחיד שאין לו פתרון (בשונה מחלומות יוסף, שר המשקים ושר האופים ופרעה). מיד כשיעקב מתעורר מן החלום בבוקר הוא נודר נדר:

"וַיָּדַר יַעֲקֹב נְדָר לֵאמֹר אִם־יְהִי־אֱלֹקִים עִמָּדִי וְשָׁמְרֵנִי בַדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן־לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וְגָד לְלִבְשִׁי וְשָׁבְתִי בְשָׁלוֹם אֶל־בְּיַת אָבִי וְהָיָה ה' לִי לֵאלֹהִים: וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר־שָׁמַתִּי מִצְבֵּה יְהִי־הָיָה בְּיַת אֱלֹקִים וְכָל־אֲשֶׁר תִּתֵּן־לִי עֲשֵׂר אֶעֱשְׂרֶנּוּ לָךְ: וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רִגְלָיו וַיֵּלֶךְ אַרְצָה בְּנֵי־קְדָם" (בראשית כח כ-כב).

לכאורה, הנדר שנודר יעקב היה ראוי להיות ברגע שהוא עוזב את הבית, כאשר רבקה שולחת אותו כי עשו רוצה להרוג אותו והוא לא יודע אם הוא יחזור אי פעם הביתה והוא לא יודע מה צופן לו העתיד. אף על פי כן התורה מתארת את הנדר שבא בעקבות החלום, משמע שקיים קשר ביניהם, א"כ מהו הקשר בין חלומו של יעקב לנדר שבא מיד אחר החלום?

בנוסף, אנו מוצאים שמתחילת הלילה האחרון של יעקב בא"י הוא מתעסק באבנים - בתחילה "וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם", וכשהוא קם בבוקר "וַיִּשְׁלֹם יַעֲקֹב בְּבֹקֶר וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר־שָׁם מִרְאֲשֵׁתָיו וַיִּשֶׂם אֹתָהּ מִצְבֵּה" ובהמשך "וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר־שָׁמַתִּי מִצְבֵּה יְהִי־הָיָה בְּיַת אֱלֹקִים". והאבנים מלוות אותו הלאה כשהוא מגיע לחרן אל הבאר "וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיִּגַּל אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר" (בראשית כט י). האבנים הללו מופיעות עוד פעם אחת נוספת בדרך חזרה הביתה לא"י כאשר לבן רודף אחריו והם כורתים ברית ביניהם: "וַיִּקַּח יַעֲקֹב אֶבֶן וַיְרִימָהּ מִצְבֵּה: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְאֶחָיו לְקִטּוֹ אֲבָנִים וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשׂוּ־גֵל וַיֹּאמְרוּ שָׁם עַל־הַגֵּל" (בראשית לא מה - מז). א"כ האבנים הללו מלוות את יעקב מהלילה האחרון שלו בא"י ועד חזרתו לא"י. ונשאלת השאלה, מה מבקשת התורה ללמד אותנו דרך האבנים הללו?

עניין נוסף שרוב פרשת ויצא עוסקת בו, היא שהותו הממושכת והמורכבת של יעקב בבית לבן, שעל שנים קשות אלו אמרו בהגדה של פסח: "צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הכל שנאמר: ארמי אובד אבי וירד מצרימה". מה פירוש הדבר שלבן ביקש לעקור את הכל? ומה פירוש "ארמי אובד אבי וירד מצרימה", משמע שיש קשר בין לבן לירידה למצרים? - מבאר המהר"ל (גבורות השם פרק נד עמ' רלז) שלבן נקרא "אובד" מפני שהוא גורם ומסבב ליעקב איבוד, כמו שקוראים לאבן "מכשול" כי הוא גורם ומסבב מכשול, כך לבן הוא מכשול קבוע לאבד את ישראל והקב"ה מצילם מידו. ומסיים המהר"ל: וממילא כאשר אמר "וירד מצרימה" - מלמד שהצילו מלבן. והדברים תמוהים לכאורה, מה מעשיו של לבן במצרים ואיך הירידה למצרים היא ההצלה מהמכשול הגדול שנקרא לבן?

בית אבנים

כדי לענות על שאלות אלו, נקדים וניזכר במטרת יציאתו של יעקב לחרן כפי מה שביקשו יצחק ורבקה בסוף פרשת תולדות והיא להקים בית עם אשה שאינה מבנות הארץ שכך יוכל לרשת את הארץ המובטחת לו, אך אם היה לוקח אשה מבנות כנען יתכן ואחר זמן הם יטענו שהם הבעלים על הארץ. מה שמטריד את יעקב היא השאלה איזה בית יהיה לו? איזה משפחה הוא הולך להקים? האם כמו שהיה אצלו בבית אח שרוצה להרוג אותו או כמו בבית של סבא אברהם אח שרוצים לזרוק אותו מהבית או משפחה אחרת שכולם הולכים ביחד ובאחדות? לכן יעקב אומר לקב"ה לפני שהוא הולך לישון אי שם שהוא צריך סימן לדעת לקראת איזו משפחה הוא הולך להקים, והוא אומר לקב"ה שהוא יקח כמה אבנים וישן סמוך אליהם ואם הוא יקום בבוקר ותהיה אבן אחת - סימן שהמשפחה שהוא הולך להקים יהיו ביחד, וכדברי המדרש: "רבנן אמרי מיעוט אבנים שנים, אברהם יצא ממנו פסולת ישמעאל וכל בני קטורה, ויצחק יצא עשו וכל אלופיו, ואני אם מתאחות ב' אבנים זו לזו יודע אני שאינו יוצא הימני פסולת" (בר"ר (וילנא) פרשה סח). ובאמת כאשר יעקב מתעורר בבוקר הוא מגלה שזו אבן אחת - "וַיִּשְׁלֹם יַעֲקֹב בְּבֹקֶר וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר־שָׁם מִרְאֲשֵׁתָיו", ובכך מקבל סימן לכך שמשפחתו תהיה ביחד. בנוסף, בחלומו בלילה הוא מקבל ברכה מיוחדת לעניין הזה, כמו שנאמר: "וַיִּנְבְּרֶנּוּ בְּךָ כָּל־מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה וַיִּבְרְכֶנּוּךָ", ולמדו מכך חז"ל: "ונברכו בך -

ובזרעך. ולא נאמר באברהם וביצחק "ובזרעך", לפי שלא יצא ממנו פסולת" (תורה שלמה ויצא כח, קה), כלומר הברכה היא על כל זרעו של יעקב.

בעקבות כך מסיק יעקב שתפקידו שונה משל אביו וסבו. בעוד אברהם ויצחק עסקו בעיקר בהפצת שמו של הקב"ה בכל מקום שהגיעו אליו, מבין יעקב שעיקר תפקידו יהיה בהקמת ובניית בית. וכך אומרת הגמרא (פסחים פח.) - "ואמר רבי אלעזר: מאי דכתיב: **והלכו עמים רבים ואמרו לנו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב** וגו', אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק? אלא: לא כאברהם שכתוב בו ה', שנאמר אשר יאמר היום בהר ה' יראה, ולא כיצחק שכתוב בו שדה, שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה. אלא **כיעקב שקראו בית**, שנאמר ויקרא את שם המקום ההוא בית אל". הר זה מקום גבוה שאפשר לעמוד עליו ולהכריז לכל מי שמסביב, שדה זה מקום שאפשר להתפרס ולהתרחב - אברהם ויצחק מטרתם להגיע לכמה שיותר אנשים ולהביאם בהכרה בכך שיש בורא לעולם המשגיח ומנהיג אותו. אך ליעקב יש תפקיד אחר - לבנות בית שמורכב מקומה ועוד קומה, מאבן ועוד אבן, ואת זה הוא הולך לעשות עם רחל ולא, כמו שנאמר בשעה שברכו את בעז כשנשא את רות: "יתן ה' את האשה הבאה אל ביתך **כרחל וכלאה אשר בנו שתיהם את בית ישראל**" (רות ד, יא). לכן, כאשר הוא פוגש לראשונה את רחל על יד הבר, מיד "ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר" (בראשית כט י), הוא לא בא להראות לה את כוחו, אלא הוא בא לומר לה שהם הולכים להשתמש בהרבה אבנים כדי לבנות בית, פעם יצטרכו להזיז אבן ופעם לשים אבן על גבי אבן, זה יהיה התפקיד - לבנות את בית ישראל.

מי אתה לבן?!

באותם שנים ארוכות וקשות שעובר יעקב בבית לבן, הנשים והילדים מודעים לכך שהם נמצאים בתקופה של בניית הבית, וכאשר תהליך זה יושלם הם מתכננים לחזור למקומם הטבעי בא". וכך, כעבור עשרים שנה מתרחש הדבר הבא:

"וישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה: **וירא יעקב את פני לבן והנה איננו עמו כתמול שלשום**: ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך: וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאנו: ויאמר להן ראה אנכי את פני אביכן כי איננו אלי כתמל שלשם" (בראשית לא א-ג).

והדברים אינם מובנים, מהו העניין שאין פני לבן כתמול שלשום, וכי זה הסיבה לעזוב את הכל, האם לפני כן היה יותר טוב? הרי התורה מתארת לנו איך היו כל אותם שנים קשות:

"זה עשרים שנה אנכי עמך רחליך ועזיך לא שפלו ואילי צאנך לא אכלתי: טרפה לא הבאתי אליך אנכי אספנה מידי תבקשנה גנבתי יום וגנבתי לילה: הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני: זה לי עשרים שנה בביתך עבדתיך ארבע עשרה שנה בשתי בנותיך ושש שנים בצאנך ותחלף את משפחתי עשרת מנים: לולי אלהי אבי אברהם ויפחד יצחק היה לי פי עתה ריקם שלחתיני" (בראשית לא ח-מב).

מה יעקב מבין עכשיו שהוא מחליט שהגיע הזמן לעזוב את לבן ולחזור לא"? - כך התורה מתארת את מעשיו של יעקב:

"ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה אל מקומי ולא רצי: תנה את נשי ואת ילדי אשר עבדתי אתך בהן ואלכה כי אתה ידעת את עבדתי אשר עבדתיך: **ויאמר אליו לבן אם נא מצאתי חן בעיניך נחשתי ויברכני ה' בגלליך: ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה**: ויאמר אליו אתה ידעת את אשר עבדתיך ואת אשר היה מקנך אתי: **כי מעט אשר היה לך לפני** ויפרץ לרב ויברך ה' אתך לרגלי ועתה מתי אעשה גם אנכי לביתי: ויאמר מה אתן לך ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה אם תעשה לי הדבר הזה אשובה ארעה צאנך אשמר: אעבר בכל צאנך היום הסר משם כל שה נקד וטלוא וכל שה חום בכשבים וטלוא ונקד בעזים והיה שקרי: וענתה בי צדקתי ביום מסר פי תבוא על שקרי לפניך כל אשר איננו נקד וטלוא בעזים וחום בכשבים גנב הוא אתי: **ויאמר לבן הן לו יהי כדברך**" (בראשית פרק ל כה - לד).

פתאום לבן משנה את פניו - "אם נא מצאתי חן בעיניך", מסכים שיעקב ילך וגם מעוניין לשלם לו את שכרו לפי התנאים של יעקב. וזה מוזר מאוד, מצד אחד יעקב לא ישן עשרים שנה ופתאום פני לבן אינם כתמול שלשום ומתייחס אליו ביחס קרוב ומיוחד. כשיעקב רואה את היחס הנחמד של לבן, יעקב מבין שהגיע הזמן לברוח. יעקב נזכר בפעם האחרונה שהיה בבית אימו, כאשר אמרה לו רבקה "הנה

עשו אחיך מתנחם לך להרגך" וכביאורו של הנצי"ב: מתנחם - מתחרט על השנאה שמראה לך עתה, ומבקש אהבה ואחווה כדי להרגך, וזהו "לך להרגך", תחילה "לך" - להנאתך, ואח"כ "להרגך"... משום הכי אמרה לו שלא יאמין לו ויתרחק ממנו". רבקה לימדה את יעקב שכאשר האויב מתחיל להיות נחמד, מגיעה סכנה של שאננות. ומדוע לבן נהיה פתאום נחמד כל כך? והתשובה היא כי יש לו מטרה אחת: שיעקב יחיה ואפילו יהיה עשיר, אך העיקר שיישאר בחו"ל. ואז כאשר יעקב מתעשר מה אומרים בני לבן? - "לקח יעקב את כל אֶשֶׁר לָאֲבִינוּ וּמֵאֶשֶׁר לָאֲבִינוּ עָשָׂה אֶת כָּל הַכֶּבֶד הַזֶּה". כלומר, אנו מזהים את טענת הגויים על היהודי העשיר שמשתלט לאט ובבטחה על עמדות מפתח בארץ גירותו, ואז הגויים רוצים לנשל את היהודי ממעמדו ועושרו, ואז היהודי ילך לאיבוד - זוהי מטרתו של לבן. והיא לא התחילה אצל יעקב, אלא כבר כשאליעזר הגיע להביא את רבקה לאשה עבור יצחק, כבר אז ניסה לבן לעצור את התהליך שלא יקום עם בא": "וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵיךָ וְאִמָּה תִשָּׁב הַנְּעֹר אֶתְנֶנּוּ יָמִים אוֹ עֲשׂוֹר אַחֶר תִּלְךָ" (בראשית כד, נה) אך כיון שהדבר היה תלוי בדעתה של רבקה, הוא לא הצליח. ומעניין שבלכתה של רבקה הצעירה עם אליעזר שלחו איתה את דבורה המינקה, וכאשר יעקב חוזר מבית לבן התורה קוראת כבר למשפחת יעקב "עם" -

" וַיְבֹא יַעֲקֹב לְזוּזָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן הוּא בֵּית אֵל הוּא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ: וַיְבִן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לְמָקוֹם אֵל בֵּית אֵל כִּי שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹקִים בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אַחִיו: וַתִּמַּת דְּבָרָה מִיִּנְקַת רַבְקָה וַתִּקְבֹּר מִתַּחַת לְבֵית אֵל תַּחַת הָאֵלוֹן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ אֵלוֹן בְּכוֹת" (בראשית לה, ו-ה).

והדבר מפליא מדוע דוקא עכשיו אנו שוב פוגשים את דבורה המינקה בציון פטירתה? - אלא, כשיעקב חוזר הביתה עם התחלה של בניית עם בא", כביכול אומרת דבורה לקב"ה - "עשיתי שליחותך", שהרי היא נשלחה עם רבקה למטרה אחת - לעזור לה במשימה של להקים עם יוצאי חלציה עם בא"י כהבטחת ה' לאברהם, וכעת שזה מתחיל להתממש כביכול דבורה מסיימת את תפקידה - "וַתִּמַּת דְּבָרָה מִיִּנְקַת רַבְקָה".

ולכן כשיעקב עוזב את הבית שלו, הוא עדיין לא יכול לנדוד נדר כי לא יודע עדיין מה התפקיד שלו בעולם, הוא רק יודע שהוא צריך לברוח מעשו. אבל אחרי אותו לילה אחרון בא"י שהוא רואה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, הוא מבין שתפקידו הוא להקים עם שלכל יהודי ויהודי בעם הזה יהיה סולם לידו איפה שהוא ילך מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, כעת הוא יכול לנדוד "וְהָאֲבָן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמַתִּי מִצְבֵּה יְהוָה בֵּית אֱלֹקִים" - דהיינו, שבכל הדורות גם כשח"ו יהיו מַצְבִּים קשים ולא פשוטים שיעברו על עם ישראל, לא רק שזה לא יחליש את עם ישראל, אלא שאפילו הַמַּצְבּוֹת של יהודים שמסרו נפשם על יהדותם ובייחוד בנחלתם א", יהפכו להיות אבן ועוד אבן שבונים בית אלקים, עד התכלית שיבנה הבית בשלימותו, כנאמר: "והלכו עמים רבים ואמרו: לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב".

תחנה שלישית: ארץ מצרים

יעקב חוזר הביתה ומקים את ביתו, ונראה שהמאבק בלבן כבר מאחוריו עד שהמשפחה מתגלגלת לגלות מצרים, וכתואור התורה:

"וַיִּקֶם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף: וַיֹּאמֶר אֵל עַמּוֹ הֲנֵה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מְמֹנֹ: הֲבֵה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֵף גַּם הוּא עַל שְׂאֵינֵנוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ... (שמות פרק ח א - י).

הקריאה של המלך פרעה לא נולדה ביום אחד, וזה לא היה רעיון מקרי של פרעה. חז"ל מלמדים אותנו: "א"ר חייא בר אבא א"ר סימאי, שלשה היו באותה עצה: בלעם, ואיוב, ויתרו, בלעם שיעץ - נהרג" וכו' (סוטה יא), א"כ בלעם הוא זה שנתן את העצה "הבה נתחכמה לו". ומיהו אותו בלעם? עונה המדרש: "וּבְלַעַם זֶה לֵבָן שְׂנֵאֲמַר אֲרַמִּי אוֹבֵד אֲבִי (דברים כו), ועל שבקש לכלות ישראל נקרא ארמי" (תנחומא ורשא ויצא יג; יונתן בן עוזיאל במדבר לא ח). לפי זה, מובן שלבן יורד למצרים, הוא מחכה כבר בתחנה השלישית לתקוע את עם ישראל בגלות, שהרי בתחנה הראשונה עם אחותו רבקה הוא לא הצליח, ובתחנה השנייה עם בנותיו הוא גם לא הצליח, לכן מנסה לבן בעוד תחנה - במצרים. ושם הוא נותן את העצה: "וַיֹּאמֶר בְּיָלְדְכֶן אֶת הָעֶבְרִיֹת וְרָאִיתֶן עַל הָאֲבָנִים אִם בֶּן הוּא וְהִמַּתְן אוֹתוֹ וְאִם בַּת הוּא וְנָסְיָהּ" (שמות פרק א טז). שם על האבנים, במציאות שבונים עוד אבן ועוד אבן - מלשון אבא ובן (רש"י בראשית מט כד) בבנין עם ישראל למרות המציאות הקשה במצרים, מנסה לבן לשבור את האבנים האלה, את שרשרת הדורות של אבן ובן, ולכן דוקא לבן [מל"א לא בן] רוצה לעצור את הבית הזה ולעקור את הכל, וזהו שאומר המהר"ל שלבן הוא אבן נגף שמלווה את עמ"י גם בירידתם למצרים והקב"ה מצילנו מידי. ובאמת אנו מוצאים בחז"ל הקבלה בין השנים של יעקב בבית לבן לשנים של ישראל במצרים. צאנו של לבן - קודם בואו של יעקב היו שבעים עדרים וכשעזב יעקב היו ששים ריבוא עדרים ללבן (בר"ר וילנא עג אות ח ואות יא), אותו הדבר היה כאשר עמ"י ירדו למצרים - הם

היו שבעים נפש ויצאו ששים ריבוא. גם ביציאה מלבן וגם ביציאה ממצרים אנו מוצאים יציאה ברכוש גדול. יעקב בורח מלבן, ולבן רודף אחריו ביום השלישי ומשיג אותו ביום השביעי, ואותו הדבר עם ישראל שברחו מפרעה, שרדף אחריהם ביום השלישי והשיגם ביום השביעי.

אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה

מה שנותן ליעקב את הכח בכל השנים הללו בבית של לבן להישאר מי שהוא ולגדל את הילדים בכזה בית, זה כי בלילה האחרון שלו בא"ל למקום שבו הוא חולם קוראים לזו והוא הופך את שם המקום לבית אל. וחז"ל מבארים לנו את מהותה של העיר לזו:

"היא לזו שצובעין בה את התכלת, היא לזו שעלה סנחריב ולא בבלה נבוכדנצר ולא החריבה, היא לזו שלא שלט בה מלאך המות מעולם, הזקנים שבה מה עושין להם כיון שהם זקנים הרבה מוציין אותם חוץ לחומה והם מתים" (סוטה מו:).

כלומר, מי שגר בעיר לזו לא מת, כי בלזו היו צובעים את התכלת עבור הציצית, והתכלת דומה לים וים לרקיע ורקיע לכסא הכבוד. בלזו היו אנשים שחיו לעולם ועד, בלזו היו עסוקים בתכלית (עי' רמב"ן במדבר טו לב), בתמונה הגדולה, ברעיון הגדול, לכן יעקב אומר שעכשיו הוא עוזב לזמן מה את הרעיונות הגדולים, כי הוא הולך עכשיו לעסוק בפרטים, ביום יום - כי הולך לבנות בית, הוא הולך להפוך את הרעיון למציאות. ועל הציצית כותב הנצי"ב: "והיה לכם לציצית. בלשון יחיד שהוא מצוה אחת לבן ותכלת" (העמק דבר במדבר טו לט), ולענייננו אנו לומדים שביהדות יש חיבור עמוק ויסודי בין העיסוק בתכלית לפרטים הקטנים (הרמזים בחוטי הלבן). וכאשר יעקב חמוש בתובנה הזו, הוא יכול להמשיך בייחודיותו גם בבית לבן וללמד את בני משפחתו, למרות שהוא הולך לבית לבן, שעסוק ב"לבן" - רק בפרטים, שיעקב יעבוד קשה יומם ולילה וישכח את "התכלת" - התכלית והתמונה הגדולה. יעקב לומד שאת "בית אל" בונים עם אבנים שיש בהם גם "תכלת" וגם "לבן", וכך הוא מלמד את כל הדורות הבאים, זו הדרך לעמוד מול "הלבנים" השונים שבכל דור ודור, גם שהפרטים במציאות היום יומית מורכבים ולפעמים גם קשים, אנו מחוברים לתמונה הגדולה ומאמינים ורואים שהמציאות כולה עולה במעלה אל בית אל. ולא לחינם אמרו חז"ל על האבן של יעקב: "אמרו על אותה האבן כשהיו מעלין אותה בדימוס היתה מפלת עצמה לפי שעתיד בית המקדש ליחרב, ועל כן מאסו אותה הבונים עד שבא שלמה בחכמתו ונשבע שאפילו יחרב הכל, היא לא תחרב ולא תזוז ממקומה וקבעוה בכותל מערבי, הה"ד **אבן** מאסו הבונים היתה לראש פינה (תורה שלמה בראשית כח קמ; ועי' שו"ט קיח אות כ). האבן של יעקב קבועה בכותל הדמעות שנשפכו על האבן הזאת, ואף שלעיתים נדמה שמאסו בה הבנים - עתידה להיות לראש פינה בבית עולמים (ת"י בראשית כח כב), ותביא את כל העמים שיאמרו: "לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב". האבנים האלו הם לא רק האבנים שאיתם בונה יעקב את ביתו, אלא אלו האנשים בני יעקב בכל הדורות שמוסרים נפשם להביא את התכלית למעשה, כמו שמסביר רש"י: "עת להשליך אבנים - בחורי ישראל מושלכים (איכה ד) תשתפכנה אבני קדש: ועת כנוס - אותם מן הגולה (זכריה ט) והושיעם ה' אלהים ביום ההוא כצאן עמו **כאבני נזר מתנוססות על אדמתו**". כשעם ישראל חוזר מהגלות לא", עבודת הפרטים צריכה להתמקד ולהיות מכוונת לתפקיד עמ"י למימוש התכלית - בניית בית אל. בדורנו המשימה רלוונטית מתמיד, להיות במצב של "עם לבן גרתי" על כל המשמעויות המשתמעות מכך, ואעפ"כ "ותר"ג מצוות שמרתי" - וזה אפשרי כאשר אנו זוכרים ומבינים את המשמעות והייעוד של חלומנו של יעקב - ושפתרון חלומנו הוא החיים שלנו, עם ישראל.